Aan het college van B&W van de Gemeente Meierijstad.
t.a.v. wethouder [redacted]

cc. De leden van de gemeenteraad (via Ibabs)
cc. De Adviesraad Sociaal Domein
cc. Woonmeij/Area
cc. Sociaal Werk Meierijstad
cc. De organisaties BrabantZorg, Laverhof, Pantein en hun centrale cliëntenraden
cc. De Seniorenraad, Senior-Rooi, de Kring Senioren Meierijstad
cc. De leden van de focusgroepen in Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode
cc. De vijf werkgroepen met professionals en mantelzorgers.
cc. De leden van de Stuurgroep.
cc. [redacted], directeur Sociaal Domein.

Sint-Oedenrode, 4 september 2025

Betreft: het Programma Sociaal Domein van de gemeente Meierijstad

Geachte [redacted] beste [redacted]

Gezien uw betrokkenheid bij het project “Duurzame Mantelzorg Meierijstad” hoeven wij u in dit schrijven niet eerst nader te informeren over dit burgerinitiatief. Alle informatie over ons onderzoek is in uw bezit en u bent op de hoogte van onze projectdoelen. Daarnaast hebben we u al een aantal brieven vanuit het project gestuurd.
Dit schrijven is een bijdrage aan de ontwikkeling van het mantelzorgbeleid. De onderzoeksresultaten en aanbevelingen van het door ons in Meierijstad uitgevoerde onderzoek zijn daarbij onze leidraad.

Op 5 juni jl. is de gemeenteraad van Meierijstad tijdens een beeldvormende avond geïnformeerd over hoe vanuit de Toekomstvisie Meierijstad 2040 de komende periode de vertaalslag gemaakt wordt naar de beleids- en uitvoeringsdoelen van het Programma Sociaal Domein voor de periode 2025-2027.

In die Toekomstvisie 2040 lezen we op pagina 26 over mantelzorg het volgende: *“In Meierijstad voelt elke inwoner zich geaccepteerd, gerespecteerd en veilig. Ongeacht afkomst, geloof, gender, seksuele geaardheid, leeftijd of beperking. Iedereen krijgt gelijke kansen om deel te nemen aan de samenleving. Daarnaast voelen inwoners zich ondersteund als zij mantelzorg geven of vrijwilligerswerk doen”.*

Bij het ontwikkelen van de verkenning en het onderzoeksvoorstel van het project “Duurzame Mantelzorg Meierijstad” in 2023 hebben we tijdens open gesprekken met de gemeente begrepen dat, vergelijkbaar met andere gemeenten in Nederland, het mantelzorgbeleid in Meierijstad nog

maar beperkt was vastgelegd. Aanvragen voor een mantelzorgwoning, het mantelzorgcompliment en het coalitieakkoord 2022-2026 vormden o.a. de aanleiding.

Nu, enkele jaren later, zien we dat in heel Nederland een groeiend aantal gemeenten gericht lokaal mantelzorgbeleid ontwikkelt doordat ze zich bewust zijn van de gevolgen van zowel de vergrijzing in de samenleving gecombineerd met zowel het toenemend personeelstekort in de zorg, als van de gevolgen van de extramuralisering van o.a. de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking en bijvoorbeeld de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis. Kortom, van steeds meer mantelzorgers wordt steeds meer gevraagd, terwijl de bevolkingsopbouw in Nederland aantoont dat de beroepsbevolking ten opzichte van het grotere aantal ouderen afneemt en tegelijkertijd het aantal beschikbare mantelzorgers per mantelzorgbehoevende de komende decennia zal afnemen.
Gemeenschappelijk hebben de beleidsplannen van al die gemeenten dat ze anticiperen op die ontwikkelingen en dat ze zich inspannen om mantelzorgers “op de been te houden”. Het beleidsplan van de gemeente Groningen heeft als titel “Van onschatbare waarde”. Dichter bij huis, bij de gemeente Oss, is onlangs de beleidsnota “Mantelzorgbeleid Oss 2025-2030” vastgesteld met een concrete uitvoeringsagenda.

In ons onderzoek geven meer dan 500 mantelzorgers uit alle kernen van Meierijstad overduidelijk aan wat zij nodig hebben “om op de been te blijven” en aan welke voorwaarden dient te worden voldaan. Door gebruik te maken van deze waardevolle informatie, gebaseerd op kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, willen wij, als Initiatiefgroep, met dit schrijven u adviezen geven voor het nog op te stellen lokaal mantelzorgbeleid in het verlengde van het Programma Sociaal Domein.

Wij adviseren u het volgende:

- IZA en AZWA als optie voor domein overstijgend samenwerken.
  Door de schotten tussen de ziektekostenverzekering, de Wmo en de Wlz worden mantelzorgers, maar niet alleen mantelzorgers, vaak geconfronteerd met een versnipperde onnodige bureaucratische papierwinkel. Ons onderzoek bevestigt dat. Daarnaast verhinderen die schotten ook een soepele samenwerking tussen professionele organisaties en hebben ze een beperkende invloed op de mogelijkheden van elke gemeente in Nederland m.b.t. preventie en ondersteuning. Domein overstijgende samenwerking, wat in Dongen in alle opzichten succesvol is, is in Meierijstad niet eenvoudig te realiseren, zo hebben wij, na een zorgvuldig traject moeten constateren.
  Het integraal Zorgakkoord (IZA) en - later dit jaar - het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) bieden de gemeente Meierijstad echter mogelijkheden om samen met het zorgkantoor en lokale zorg- en welzijnspartners belangrijke stappen te zetten om de bureaucratische hindernissen voor veel inwoners, waaronder mantelzorgers, te beperken, en de mogelijkheden voor ondersteuning en respijtzorg uit te breiden. Wij adviseren om hierop in te zetten. Gemeenten als Waalwijk en Loon op Zand willen eveneens al stappen in die richting maken, niet alleen omwille van de toegevoegde waarde voor de inwoners en de professionele organisaties maar ook omdat het financiële voordelen heeft, financiële voordelen die nadien o.a. ingezet kunnen worden voor het sociaal domein.

- Verpleeghuishulp aan huis.
  Landelijke cijfers tonen aan dat verpleeghuishulp – door het tekort aan verpleeghuisplaatsen - in toenemende mate thuis aangeboden wordt, en die lijn gaat zich de komende jaren voortzetten. Meer dan duidelijk is dat dit gegeven in toenemende mate meer, van meer mantelzorgers, c.q. vrijwilligers informele zorg gaat vragen.
  Daarnaast betekent dit dat er in elke buurt of wijk in toenemende mate inwoners met o.a. dementie wonen die in meer of mindere mate deelnemen aan de samenleving.
  Dit alles vraagt iets van onze inwoners, ook al ontstaan inmiddels steeds meer initiatieven om in kleinschalige wooncomplexen een volledig pakket thuis aan te bieden.
  Uit het onderzoek komt dat de zwaarte van mantelzorg bij de mantelzorgers zich vooral voordoet, maar uitdrukkelijk niet alleen, bij mensen met een psychische aandoening,

achteruitgang van cognitieve vermogens en dementie. Met het project ‘Dementievriendelijke Gemeente Meierijstad’ wordt getracht om een dementievriendelijke maatschappij te creëren. Duidelijk is dat er door dit initiatief al belangrijke stappen in Meierijstad vooruit zijn gezet.
Duidelijk is ook, en dat wordt door de professionals onderkend, dat de toename van het aantal inwoners in de wijk met een dergelijke intensieve ondersteuningsvraag snel toeneemt, en dat – gemiddeld genomen- de inwoners hier nog onvoldoende op voorbereid zijn. Intensivering van het project ‘Dementievriendelijke Gemeente Meierijstad’ met gerichte doelen als voorlichting geven en het – op buurt-, wijk- of dorpsniveau - bevorderen van gemeenschapszin is dan ook noodzakelijk. Wij adviseren hierop in te zetten.

- Vervoer als mantelzorgtaak.
  Uit ons onderzoek blijkt dat vervoer de op een na belangrijkste taak is die mantelzorgers op zich nemen, na huishoudelijke en praktische zaken als boodschappen doen. Ruim een op de vier mantelzorgers maakt altijd/vaak gebruik van het professionele vervoer. Uit het onderzoek onder de mantelzorgers in Meierijstad blijkt ook duidelijk een grote ontevredenheid over het professionele vervoer. Concreet: mantelzorgers hebben goede ervaringen met de inzet en de omgang van de chauffeur van de regiotaxi maar ondervinden veel stress vanwege het (net) wel of (net) niet nakomen van de noodzakelijke plannen van de regiotaxi vaak onvoldoende is. Je kunt nou eenmaal niet te laat bij de specialist in het ziekenhuis aankomen.
  Diverse bronnen, waaronder de dorpsraden stellen dat men blij is met initiatieven als ”Stichting Ommekaar”, “de Diakonie” of de “Eropuit-bus”.
  Het is ons bekend dat de gemeente de zwakke punten van de regiotaxi kent, en dat er gewerkt wordt aan verbetering.
  Echter, naar onze mening zou het bestaan van de gemeenschappelijke regeling collectief vervoer geen sta in de weg moeten zijn om ook lokale speerpunten m.b.t. vervoer in het beleid op te nemen. Wij denken dan niet alleen aan beleid dat gericht is op een goede samenspraak en – zo nodig- gerichte ondersteuning van bestaande initiatieven, maar ook aan het op de rails zetten van nieuwe lokale initiatieven, zoals bijvoorbeeld AutoMaatje in samenwerking met de ANWB of – dichter bij huis – als de Muzemobiel in Uden.

- Casemanager.
  Zoals gezegd komt uit ons onderzoek dat vooral mantelzorgers voor mantelzorgbehoevenden met een psychische aandoening, bij achteruitgang van cognitieve vermogens en dementie/alzheimer het zwaar hebben. Dat houdt in dat deze categorie mantelzorgers veel baat hebben bij een casemanager. Voor mantelzorgbehoevenden met dementie is het mogelijk een casemanager in te schakelen. De casemanager is er zowel voor de persoon met dementie als voor de mantelzorger, en biedt ondersteuning bij het regelen van zorg en het omgaan met de veranderingen die dementie met zich meebrengt. De casemanager dementie wordt vergoed vanuit de basisverzekering en valt binnen de vergoeding van de wijkverpleging. Is er sprake van een indicatie voor de Wet langdurige zorg (Wlz), dan vergoedt de Wlz.
  Uit ons onderzoek blijkt dat mantelzorgers positief zijn over deze vorm van ondersteuning. We signaleren in diverse regio’s in Nederland dat er ook casemanagers ingezet worden voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH) of met de ziekte van Parkinson en voor hun mantelzorgers. Wij adviseren u dan ook om, samen met de zorgorganisaties van Meierijstad en het zorgkantoor in het verlengde van het integraal Zorgakkoord (IZA) en later dit jaar op het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), uitbreiding van ondersteuning door casemanagers na te streven.

- Nabij, samen: formele organisaties en vrijwilligersorganisaties en netwerken.
  Vanuit het gedachtegoed van de zusters Franciscanessen is Leefgoed Veghel succesvol opgezet en uitgegroeid. Een groot aantal professionele organisaties op het gebied van wonen, zorg en welzijn werkt nu meer met elkaar samen dan voorheen. En er wordt ook meer samengewerkt met Veghelse vrijwilligersorganisaties dan voorheen. Het is een mooi voorbeeld.

Vanuit een vergelijkbare visie is onlangs project Wij-Hoven in Wijbosch opgestart, en in de wandelgangen wordt al gefluisterd dat er in Sint-Oedenrode en Erp vergelijkbare projecten worden nagestreefd.
Evenzo zien wij dat de gemeente zich inspant om op wijk- en dorpsniveau wijk-/ontmoetingscentra hierin een grotere rol te geven.
Beide ontwikkelingen, de goede samenwerking tussen professionals en vrijwilligers, en een grotere rol voor wijk-ontmoetingscentra, komen alle inwoners van Meierijstad ten goede dus ook de mantelzorgers. Vanuit het project Duurzame Mantelzorg Meierijstad juichen wij dit dan ook toe.

Echter, omdat wij hebben mogen signaleren dat professionele organisaties, om diverse redenen, geregeld kiezen voor centralisatie, zien wij over mantelzorg graag in het nog op te stellen beleid vastgelegd dat de emotionele en de praktische ondersteuning van mantelzorgers, de scholing van mantelzorgers, lotgenotencontacten enz. enz. decentraal, dus in Erp, Schijndel, Veghel en Sint-Oedenrode aangeboden wordt.
Decentraal aanwezige professionals, die in de wijk of dorpshuizen, samenwerken met lokale vrijwilligers en mantelzorgers maken de samenleving sterker. Bijvoorbeeld lotgenoten contacten ontstaan daar daardoor op een natuurlijke wijze.

- Bekendheid, bereikbaarheid van
  Uit ons onderzoek blijkt duidelijk dat mantelzorgers vaak de weg niet weten naar de in Meierijstad aanwezige ondersteuning. Zowel de website van de gemeente m.b.t. mantelzorg als andere websites in Meierijstad vragen dringend om aandacht. Wij adviseren om bij het bepalen van de inhoud de diverse websites de onderzoeksresultaten te gebruiken. Aansluiten bij de wensen en de behoeften van mantelzorgers werpt zeker zijn vruchten af.
  Maar ook fysiek is er nog een wereld te winnen. Het o.i. noodzakelijk, en ons onderzoek ondersteunt dat ook, dat er in de hiervoor genoemde vier kernen een duidelijk herkenbaar mantelzorgsteunpunt aanwezig is, met ruime “openingstijden”. De huidige opzet is echt onvoldoende.

- De schaal van buurt, wijk, dorp.
  Uit ons onderzoek komt een diversiteit aan wensen van mantelzorgers voor activiteiten in het buurthuis. Zo brengen mantelzorgers naar voren dat ze graag zien dat professionals in de eigen buurt actief contact met hen zoeken om te informeren hoe het met hen gaat; dat ze graag in hun omgeving activiteiten als cursussen en gespreksgroepen voor hun rol als mantelzorger zien; ze – zo mogelijk - graag samen met de mantelzorgbehoevende leuke activiteiten in de buurt doen; ze voor hun eigen ontspanning graag naar activiteiten in het buurthuis gaan. Ook zijn ze graag actief betrokken bij, geïnformeerd over wat er op de schaal van hun buurt of dorp plaatsvindt. Dit alles wordt als ondersteunend ervaren.
  Uit het onderzoek komt ook naar voren dat naast het huishouden en gezin veel mantelzorgers nauwelijks tot geen tijd hebben voor andere aspecten van hun leven. Versterking van de sociale basis door een grotere rol voor het buurthuis maakt het mogelijk mantelzorgers aan andere aspecten van zijn of haar leven te werken: aan sociale relaties met buurtgenoten, vrijetijdsactiviteiten enz.

- Erkenning en waardering anders invullen, met (oud) mantelzorgers.
  Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat mantelzorgers een gemis aan waardering en erkenning ervaren. De huidige gecentraliseerde bijeenkomsten in Meierijstad in het kader van het mantelzorgcompliment en het “automatisch” digitaal overmaken van het financiële mantelzorgcompliment worden zeker niet door iedereen gewaardeerd. Integendeel: deze invulling creëert alleen maar meer afstand ten opzichte van het systeem. In het onderzoek komen geluiden naar voren over het voorafgaande concept van het mantelzorgcompliment: het uitreiken van tasjes aan mantelzorgers. Dit wordt als aalmoes opgevat en als kil ervaren, terwijl dat toen nog gepaard ging met face to face contact.
  Diverse gemeenten, waaronder de eerdergenoemde gemeenten Oss en Groningen zoeken naar vormen om het compliment meer te laten aansluiten op de behoefte van

mantelzorgers. Concreet lezen wij dan over activiteiten variërend van high-tea met wandeling tot filmavond op dorps- of wijkniveau, en een nadere specificering van mantelzorgers voor activiteiten voor volwassenen en jongeren. Omdat veel inwoners maar vooral mantelzorgers baat kunnen hebben bij deelname aan activiteiten in het wijkcentrum lezen we ook over een gezamenlijke lunch in het wijkcentrum, bijvoorbeeld verzorgd door "oud-mantelzorgers" of jongeren uit de wijk.
Kortom, ons advies is: besluit de huidige handelwijze te beëindigen en onderzoek in elke grote kern van Meierijstad met een groepje (oud-) mantelzorgers, ervaringskenners, hoe de waardering van mantelzorgers beter kan worden vormgegeven, en vul dit in. En het hoeft niet in elke kern hetzelfde. Hier is maatwerk de menselijke maat.

- Meer aandacht voor de rol van vrijwilligers in de ondersteuning van mantelzorgers"
  Wij denken dat er een belangrijke rol voor vrijwilligers is weggelegd om mantelzorgers te ontlasten en te ontzorgen of te vervangen om op krachten te komen/blijven. Ook omdat in de loop van de tijd het aantal mantelzorgers zal afnemen. Het gaat daarbij niet alleen om vrijwilligers informele zorg, maar ook om vrijwilligers die zich inzetten voor andere mensen en andere doelen dan mantelzorgers. Dat zij een rol kunnen vervullen voor mantelzorgers is bij veel mantelzorgers die aan het onderzoek hebben deelgenomen onbekend. Ook vrijwilligers die mantelzorgers werk uit handen nemen en/of vervangen, hebben recht op goede ondersteuning. Aan hun behoefte aan hulp en ondersteuning moet eveneens tegemoet worden gekomen. Ook zij verdienen erkenning en waardering.
  Ongetwijfeld is de gemeente op de hoogte van het komende jaar, 2026, dat de VN heeft uitgeroepen tot het Jaar van de vrijwilliger in het kader van de duurzaamheidsdoelen (SDG's). Hierbij nemen we natuurlijk in aanmerking dat Nederland een van de landen is waar het meest aan vrijwilligerswerk wordt gedaan. Meierijstad is daar geen uitzondering op

- Het bereiken van mantelzorgers.
  Uit ons onderzoek blijkt dat de onbekendheid met het huidige ondersteuningsaanbod en beleid voor mantelzorgers in Meierijstad onder mantelzorgers in Meierijstad groot is. Dit gegeven wijkt niet af van het landelijk gegeven dat veel kwetsbare burgers de weg naar de overheid, of naar de door de overheid gesubsidieerde organisaties niet weten te vinden.
  Op 24 juni 2024 hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en Movisie een symposium georganiseerd vanuit de vraag: "Hoe kunnen gemeenten inwoners die zorg en ondersteuning nodig hebben beter bereiken?"
  Natuurlijk, digitaal moet alles op orde zijn, maar geconcludeerd werd, niet langer alleen uit te gaan van loketten of voorzieningen, maar veel meer te redeneren en te opereren vanuit het actief bereiken van mensen die hulp nodig hebben. Dus van binnen naar buiten werken: "Erop af". Deze werkwijze komt overeen met de wens van mantelzorgers te kiezen voor een proactieve opstelling door professionals.
  We adviseren in dit kader, en dat gebeurt in meerdere gemeenten, om een klankbordgroep (oud)-mantelzorgers in te stellen die de professionals adviseert, om een betere verbinding met de inwoners te maken.

- Aandacht voor al gedane verzoeken en deze om te zetten in de geplande beleidsnotitie mantelzorg.

  Graag brengen wij u in herinnering dat wij in 2025 Sociaal Werk Meierijstad verzocht hebben om:
  1. Met de huisartsen en de praktijkondersteuners in Meierijstad afspraken te maken over het verwijzen van mantelzorgers naar het mantelzorgsteunpunt.
  2. Met de welzijnsorganisaties in de omliggende gemeente afspraken te maken over gemeentegrens overstijgende mantelzorgondersteuning.
  3. Het bestaande aanbod voor vervangende zorg in Meierijstad in beeld te brengen, te delen met de professionals, en kwalitatief en kwantitatief te toetsen.

En dat we in 2025 u en uw collega's van Jeugdzorg, onderwijs en economie verzochten om:

1. Het onderwerp "Mantelzorg en werk" te bespreken in het regulier overleg met het Platform Ondernemend Meierijstad (POM).
2. Te onderzoeken hoe de ondersteuning van jonge mantelzorgers verbeterd kan worden.
3. Met Wmo-aanbieders bindende afspraken te maken over "maatwerk" in de dienstverleningsovereenkomst en in de verantwoording.

Wij adviseren dan ook deze activiteiten op te nemen in de nog op te stellen beleidsnotitie mantelzorg.

Tot slot
Wij denken dat het wenselijk is na te gaan of - en zo ja hoe - wensen van mantelzorgers in Meierijstad voor hulp en ondersteuning tot uitdrukking komen in het te ontwikkelen mantelzorgbeleid van Meierijstad. Mantelzorgers in Meierijstad hebben recht op beleid dat het mogelijk maakt hun mantelzorgtaken adequaat op zich te nemen, dat ze erkend en gewaardeerd worden in wat ze doen voor mantelzorgbehoevenden en dat ze ook hun eigen leven kunnen leiden.
Als burgerinitiatief dat de mantelzorgers een stem heeft gegeven, hebben wij de plicht bij hen terug te komen met wat hierbij de bijdrage van de gemeente is. Dat impliceert verantwoording afleggen van de keuzes (en de gevolgen van de keuzes) voor beleid en uitvoering door de gemeente, ook als de gemeente keuzes maakt die voorbijgaan aan wensen van de mantelzorgers.
Het is u bekend dat het burgerinitiatief Duurzame Mantelzorg Meierijstad zich in het eerste kwartaal van 2026 formeel opheft. Het schriftelijk vastleggen en publiceren van wat dit burgerinitiatief wel en niet heeft kunnen betekenen voor de kwaliteit van leven van mantelzorgers in Meierijstad eind januari/begin februari is de afsluitende activiteit. Het is u ook bekend dat wij de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) van de gemeente verzocht hebben om de toezeggingen, gedaan door de gemeente in 2025 en later te blijven volgen.

In afwachting van dat onze adviezen bij u in goede handen zijn,
mede namens alle betrokken organisaties,

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Voorzitter van de initiatiefgroep
van het project 'Duurzame Mantelzorg Meierijstad'.